

נייר עמדה בנוגע למצב בשטח עם כניסתו לתוקף של חוק איסור צריכת זנות

מוגש בשם:

אחותי - למען נשים בישראל, ארגמן - ארגון נשים עובדות, אשה לאשה – מרכז פמיניסטי חיפה, המכללה - בית ספר חברתי למען נשים החוזרות למעגל העבודה, טרנסיות ישראל, מעברים לקשת הטרנסיות, פרויקט גילה להעצמה טרנסית (רשימת ארגונים מלאה בסוף המסמך)

א. המצב כיום:

1. אלפי א.נשים בישראל מתפרנסות כיום מעבודת מין בין אם כפרנסה יחידה ובין אם כהשלמת הכנסה. רובן תלויות בפרנסה זאת לקיומן, ביניהן מספר גבוה של אמהות יחידיניות. ההכנסות מעבודת מין משמשות לדיור, חשבונות, מזון, חינוך לילדיהן וטיפולים רפואיים להן ולבני משפחה התלויים בהן.
2. אנו עדות לכך שכל שיח הנוגע להפללה מגביר את הסטיגמטיזציה והאלימות כלפי עובדות מין ושורדות זנות. עם התקדמות הליך החקיקה חלה עלייה באלימות כלפי עובדות מין (כפי שדיווחנו בניירות עמדה קודמים). תופעות אלימות כוללות: התעמרות משטרה ופקחי עירייה, מעשי שוד, אלימות מצד אנשים ברחוב, אלימות מצד לקוחות והתגברות שיח אלים, רווי שנאה וסטיגמטיזציה ברשתות החברתיות. מאז נכנס החוק לתוקף תופעות אלה הוחמרו.
3. **משבר הקורונה פגע באנשים בתעשיית המין ושורדות זנות באופן קשה ביותר.** לאורך תקופת הסגר רוב עובדות המין נמנעו מלעבוד אך רבות מהן לא עומדות בקריטריונים לסיוע מצד הרשויות ונרתעות מלפנות לארגונים מחשש כי יחשפו ויורע להן. עובדות מין רבות אינן מוכרות לרווחה והחשש מחשיפה גבר בעקבות החוק והשיח הציבורי סביבו. המציאות הכלכלית של משבר הקורונה הביאה לכך ששורדות זנות אשר עברו מסלולי הכשרה מקצועית ומה שנקרא "שיקום" חזרו לתעשיית המין כי לא מצאו עבודה והגיעו לעוני קשה.
4. **הסיכויים של עובדות מין ושורדות זנות למצוא עבודה חדשה כיום אפסיים.** שוק העבודה מוצף בקרוב למיליון מובטלים ועסקים רבים המעסיקים עובדות לא מקצועיות נסגרים.
5. המשבר הכלכלי המתמשך הגביר את המצוקה הנפשית והכלכלית בקרב עובדות מין. אנו נמצאות בקשר עם עשרות א.נשים שמתמודדות עם חוסר ביטחון תזונתי ומסתמכות כיום על תרומות סלי מזון למחייתן.

ב. הערכות הרשויות:

1. "התכנית הממשלתית למיגור הזנות" אינה נותנת כל מענה לצרכים החיוניים והקריטיים ביותר עבור עובדות מין ושורדות זנות: פרנסה המאפשרת קיום בסיסי, קורת גג, ביטחון והגנה מאלימות. סל המענים הגמיש כולל מענק חד פעמי בסך כ-10,000 ש"ח לכ-200 נשים – שווה ערך לשכר של חודש-חודשיים בלבד. המענק מיועד רק למי שנמצאות "בתהליכי שיקום מתקדמים" כך שלמעשה לא מדובר בהרחבת הסיוע לא.נשים נוספות. נשים רבות הזכאיות למענק לא יודעות על קיומו, ואילו נשים אשר ביקשו לקבלו נדרשו לתאר בפירוט את מהלך חייהן על פני מספר פגישות עם עובדת סוציאלית - תהליך מתיש ומיותר במיוחד כשמדובר בנשים אשר מוכרות לרווחה ולארגוני סיוע הפועלים מול הרווחה. הרחבות ההוסטלים השונים נותנות מענה זמני למספר קטן של נשים אשר ההוסטל מתאים לצרכיהן אך אין כל פתרון לצורכי הדיור של אלפי א.נשים המתפרנסות מעבודת מין.
2. "סטטוס יישום המענים" שנשלח אלינו מראה כי לא נעשו צעדים לקידום תעסוקה חלופית לעובדות מין. התוכניות הנוגעות להכשרות מקצועיות כלל לא ייושמו. גם אין במסמך התייחסות לסוגייה הקריטית של מחיקת רישומים פליליים שקיומם הוא מכשול להשתלבות בשוק התעסוקה. למרות מפגש ראשון שנערך בנושא בהשתתפות ארגונים, משרד המשפטים ובית הנשיא, הפתרון עדיין לא נראה באופק.
3. בעוד החוק והשיח הציבורי סביבו יצרו מציאות אלימה ומסכנת חיים לעובדות מין, ישנה הרעה ביחס המשטרה והרשויות כלפי עובדות מין, וחוסר אמון ופחד מהרשויות בקרב עובדות מין. כתוצאה מכך, עובדות מין נמנעות מלדווח על פשעים כלפיהן, בכלל זה תקיפות אלימות, אונס, מעשי שוד, ואף ניצול המצוקה הכלכלית מצד בעלי דירות הכופים עליהן יחסי מין. בשנה האחרונה הגיעו אלינו א.נשים שעברו תקיפות אלימות קשות ולמרות הפצרותינו הן סירבו בתוקף להתלונן במשטרה. כך, למעשה, החוק הפקיר עובדות מין לאלימות קשה כשהן ללא כל הגנה. גורמים עברייניים ועברייני מין זיהו את מצבן הפגיע של עובדות מין והן הפכו מוקד לעבירות רכוש ותקיפות.
4. מהדברים שלעיל עולה תחושה קשה כי מטרת החוק היא מיגור הזנות באמצעות מיגור הזנות עצמן, וזו וודאי אינה כוונתו של המחוקק.
5. אי-היציבות הכלכלית והפוליטית נמשכת. הממשלה עדיין מתנהלת ללא תקציב; לכשיוסכם על תקציב מדינה, התקציב יכלול קיצוצים כואבים למרות גידול משמעותי בצרכי הרווחה עם התרחבות מעגל העוני. בנוסף, התחזיות לחודשים הקרובים כוללות החמרת מגפת הקורונה בחורף וסיכוי גבוה לסבב בחירות נוסף. כל אלה, משמעם פגיעה נוספת באוכלוסיות מוחלשות, כולל עובדות מין, יחד עם אי וודאות בנוגע להיקף הפגיעה כמו גם היקף שירותי הרווחה.

ג. המלצות:

1. לאור המציאות הקשה, העדר מענים או פתרונות, וחוסר הוודאות הפוליטי והכלכלי, יש להמנע מאכיפת החוק. המשמעות של אכיפה בעת הזאת היא פגיעה ישירה וקשה במי שמצליחות לשרוד בדוחק בעת משבר כלכלי חסר תקדים. מי שיספגו את הפגיעה הקשה ביותר הן נשים מהאוכלוסיות המוחלשות והפגיעות ביותר: אמהות יחידניות החיות בעוני בישובי הפריפריה, נשים ללא עורף כלכלי, משפחתי וחברתי, נשים בנות חמישים ומעלה המתפרנסות שנים רבות מעבודת מין, א.נשים מהקשת הטרנסית ולהט"ב מהחברה הפלסטינית אשר מתמודדים עם אפלייה קשה ומכשולים אדירים להשתלבות בחברה.

2. כיום, אלפי עובדות מין ושורדות זנות נמצאות על סף עוני שיפגע בהן ובבני משפחה התלויים בהן – ילדים והורים קשישים. סיכוייהן למצוא פרנסה חלופית אפסיים והתכנית הממשלתית אינה כוללת אף מענה לצרכי הקיום שלהן. אי לזאת, ובמטרה למנוע משבר הומניטרי קשה, **יש להנגיש זכאות לדמי אבטלה וזכאות לסיוע בשכר דירה** לעובדות מין ושורדות זנות באמצעות יצירת מסלול מתאים או הקלות/התאמת הקריטריונים לזכאות ולהמנע ממגבלות על כפל קצבאות. דמי האבטלה צריכים לשקף את אובדן ההכנסה בעקבות החוק ומשבר הקורונה.
3. יש ליצור מסלול **חנינה לעובדות מין ושורדות זנות במסגרתו ימחקו רישומים פליליים ומשטרתיים** על עבירות נלוות לזנות (התערטלות בציבור, הפרעה לסדר, החזקת מקום וכו'), ועל עבירות רכוש ופשעי עוני אחרים. רישומים פליליים מהווים לא רק מכשול להשתלבות תעסוקתית אלא גם חסם נפשי להשתלבות חברתית וצמיחה אישית.
4. במידה ותתקבל החלטה להתחיל באכיפת החוק, אזי יש לדון על פרטי האכיפה עם עובדות מין וארגונים רלוונטיים, לפרסם את הנחיות האכיפה וזכויות עובדות מין בעת אכיפה ולהנגיש את המידע לעובדות מין בזירות שונות ובשפות שונות. במסגרת הנחיות האכיפה יש: (א) **להימנע מאכיפה כלפי עובדות מין** (קרי, מעצרים, מעקבים, עיכוב וחקירות משטרה), ובפרט להימנע מחקירת עובדות מין לצורך ראיות כנגד לקוחות; (ב) **להימנע מאכיפה במקומות מגורים של עובדות מין**. כמו כן, יש להקים מוקד סיוע טלפוני לעובדות מין בו יוכלו לקבל מידע על זכויותיהן, ולדווח על פגיעה בזכויותיהן במסגרת אכיפה משטרית.
5. יש להקים **מערך סיוע מתוקצב לעובדות מין נפגעות אלימות**. מערך זה יכלול, בין היתר, מוקד פניות, ליווי לטיפול רפואי, ליווי מול המשטרה להגשת תלונה ועד למיצוי ההליכים כנגד פוגעים.
6. עובדות מין ושורדות זנות בארגמן וטרנסיות ישראל פועלות מזה חודשים רבים במתן סיוע לעובדות מין מהקהילות השונות ותיאום מול ארגוני סיוע והרשויות. הן נמצאות בשטח, חלק מהקהילה של עובדות מין, ונמצאות בקשר יומיומי עם מאות אנשים – צעירות, מבוגרות, יהודיות, ערביות, מהגרות, וחסרות מעמד – שרובן נמנעות מלפנות לרשויות או לארגוני סיוע. **עובדות מין ושורדות זנות הפעילות בארגמן וטרנסיות ישראל ממלאות תפקיד קריטי במערך הסיוע**: בזכותן, מאות נשים קיבלו סיוע הומניטרי חיוני הכולל, סלי מזון, טיפולים רפואיים, ליווי לאשפוז, למרכזי גמילה, ולטיפול נפשי, ועוד. במקביל, הן העבירו מידע לרשויות במצבים הדורשים התערבות מיידית כגון המצאות קטינים בזירות זנות. פעילות זאת נעשית בהתנדבות כאשר הפעילות מתמודדות בעצמן עם המציאות הכלכלית-חברתית הקשה, עוני, קשיים נפשיים, ואף אלימות כלפיהן מצד פעילות נגד זנות. **יש לתקצב פעילות חיונית זאת של ארגמן וטרנסיות ישראל ולסייע להתארגנויות אלה בגיוס תקציבים להמשך הפעילות**. בפרט, **יש להכיר בערך הידע הרב של עובדות מין מחד, ובאתגרים עמן הפעילות מתמודדות מאידך, ולהסיר חסמים כספיים להשתתפותן הפעילה בהליכי מדיניות**.
7. יש להנגיש זכויות קיימות לעובדות מין ושורדות זנות, להרחיב באופן משמעותי את הסל הגמיש, **לא להתנות את המענק זכויות נוספות בתהליכי שיקום**, ולהסיר מכשולים ביורוקרטיים למימוש זכויות.
8. יש להנגיש את המענים הקיימים, להתאימם ולהרחיבם גם **לצרכיהן של עובדות מין מהגרות וחסרות מעמד**. כיום, מספר גבוה של חסרות מעמד (מהגרות, מבקשות מקלט ושב"ח להט"ב פלסטינים) מתקיימות מעבודת מין אך הן שקופות הן לרשויות והן לארגוני סיוע למהגרים ופליטים. למעשה, ארגמן וטרנסיות ישראל הם הארגונים היחידים הנמצאים בקשר ישיר ומעניקים סיוע לעובדות מין מהגרות וחסרות מעמד.

על החתום:

אחותי - למען נשים בישראל
ארגמן - ארגון נשים עובדות
אשה לאשה – מרכז פמיניסטי חיפה
בית גאה בבאר שבע והדרום
בת קול – ארגון לסביות דתיות
האגודה למען הלהט"ב
הבית הפתוח לגאווה וסובלנות בירושלים
המכללה - בית ספר חברתי למען נשים החוזרות למעגל העבודה
המרכז הגאה בתל אביב-יפו
חברותא – הומואים דתיים
חושן – חינוך ושינוי
טרנסיות ישראל
מעברים לקשת הטרנסית
עלם – עמותה לנוער במצבי סיכון
פרויקט גילה להעצמה טרנסית
תהל"ה – תמיכה להורים ללהט"ב